

DE NOORD-BRABANDER.

Staats- en Letterkundig Dagblad.

ARONNEMENTS- PRIJS
Koor de Sted. f. 12
Franco per post.

DIGERE VERUM QUID
VETAT?

ADVERTENTIEN:
15 cents de regel.
behalve 35 cents zegel.

VAN RECHT EN BILDERD.

Van onderscheidene kanten komen ons weder de bitterste klachten in, tegen de verre gaande partijdigheid, waarmede in het bevelen van ambten en posten wordt te werk gegaan. Gedurende eenigen tijd vermeenden wij, in dit opzigt, eenige kenteekenen te bepeuren, waaruit wij de leijende hoop darfen, gasetten, dat van dien vorderlijken weg was afgaan; en ofschoon wij steeds misbruiken te bepeuren hadden, hebben wij daarover het stilzwijgen bewaard. Eensdeels, omdat wij de overtuiging hadden, dat verbetering van welken aard ook, niet eensklaps kunnen ingevoerd worden; ten andere, omdat wij de regering, bij al de moeilijkheden, waarin zij in de laatste tijden, naar alle zijden betrokken was, niet wilden juist vallen; en juist die moeilijkheden, welk zij zouden bepeuren, dat zij op dit punt, het welk bij haar gewis het hoogst, dan op den rang van punten van onderschikt belang aangeleekend staat, hare aandacht niet zou hebben kunnen vestigen.

Het schijnt echter, dat het stilzwijgen der catholijken, ten aanzien van protestantisme, aan de democratie en aan de onafhankelijkheid, welke het zich boomende aanzienlijkste gedeelte der natie, als een zich onafgebaar en onoverjaarklijk voorrecht, toeigen, een nieuw slugt heeft gegeven, en dat zoowel de hooger regereiders, als de ondergeschikte gezagvoerders, met nieuwen bizandheid, het gebruik van propaganda in het verstand, hebben aangevangen. Zoodanig zelfs dat men rondt begint te zeggen, dat het nu al te erg loopt.

Langer het stilzwijgen bewaren, kunnen wij niet. Het is ons niet mogelijk, langer de meer en meer toenemende onbillijkheid, god te zien; maar wij men er ons volstrekt toe schijnt uit te rufen, verbeeten wij ons met alle krachten tegen dezelve.

Alles te behalen, wat hierover reeds vroeger en zoo dikwils bezegd is, ware natuurlijk. Dikwils reeds is het der regering onder het oog gebracht, hoe onstaatkundig zij handelt, door het catholijke gedeelte der natie als ziele, of, zoo als zeker domineerde Noord-Brabant liet even bekeerd als verdragen, uitgezakt, als een niet-volk

te behalen, dat het wel op een eensgezind en getrouw volk, dat schoorzaamt uit verheven oogpunten, dat goed en bloed veilt heeft voor den vaderlandschen bodem en de magten, welke God over hetzelfde gesteld heeft, en tot loon van zijne trouw en verknochtheid, geene voorregten ten koste van anderen vraagt, niet op de schatkist en op de gunst van derzelver beschikkers aait, maar slechts wettige gelijkheid, billijke vrijheid voor hetgeen hem het dierbaarst is, vraagt en verlangt.

Alle catholijken hebben belang bij de zaak; allen dus moeten daaraan medewerken. Wij roepen daarom, dat de medewerking der catholijken, bijzondere gebeurtenissen, alles van dien aard wat hun bekeerd moet zijn en op waarheid gegrond is, wachten wij in, van een ieder, die nog eenig gevoel van vrijheid en rechtvaardigheid voor zich en zijne geloofsgenooten in het hart draagt. En daar het niet alleen genoeg is, met cijfers, hoe onwederlegbaar die ook zijn, omgen om de daad te bewijzen, te werk te gaan, behooren daarbij nog de plaats gebad hebbende omstandigheden duidelijk uit te komen, opdat toch eenmaal de hatelijke kunstgrepen zoo vaak in het werk gesteld, mogen aan den dag gebracht worden.

Doorb aldus de handen in één te slaan, zullen de catholijken, er valt niet aan te twijfelen, langzaam recht erlangen; mogt het dan van de zijde der autoriteiten niet gewillig wezen, mogt het de factie ergeren, het zal gebeuren, en eenmaal gebeurd zijnde, zal men inzien, dat men reeds vroeger dien onwil had moeten afleggen, dat reeds sedert lang het geschreeuw en de dreigementen der factie versmaad hadden moeten worden.

KERKELIJKE STAAT.

Volgens de vryzaterdag uitgegeven *Cronica*, is de heilige vader Paus Gregorius XVI de 25de van den H. Petrus; den 16 September, aangekomen, en hij zijn 86e jaer voltooid hebben. Z. H. heilige vader is geboren te Salsomaggiore, den 2 Februarij 1765. Het Collegie der kardinalen bestaat uit 55 leden, 21 benoemd door Pius VII, 7 door Leo XII, en 27 door Gregorius XVI. Zes kardinalen zijn in potten bevestigd en zijn nagenoeg op reisende plaatsen. De andere kardinalen, is de kardinaal Tadini, die 87 jaer van oudheid; de jongste is de kardinaal Schickelberg, die 36 jaer telt. Twee andere kardinalen zijn gestorven sedert de troonbestijging van Gregorius XVI, te weten de kardinaal

de doorzinnig de catholijken tenen openlijken en beledigenden blijk van wantrouwen te geven, de regering zich wederkeurig aan het wantrouwen derzelve reeds haar bloofstelde en noodwendig de achting en de verknochtheid van een aanzienlijk getal van 's Konings onderdanen verhevensnood. Dit wijle is het reeds aangevoerd, hoe hoogst onwaardig het is, de catholijken voor hun aandeel, zonder eenige remissie, te doen bijdragen in de onmetelijke behoeften onzer gapende schatkist, en het tegelijk nitesluiten van de voordelen welke die schatkist aan hogere of lagere ambtenaren aanbiedt, de catholijken alle stadsgelastningen, niet al den bankroete van dien mede te laten betalen, maar soms niet het geringste burgerlijk betrekkinge aan hen te gunnen, ja, liever een plaats vacaut te laten, dan bij gebrek aan eenen protestant, eenen catholijk arwede te begunstigen. Daar enbor on wat zoordnalkend geveeld wordt, behoeft niet nader beschreven te worden.

Handelt de regering teg deze haar eigen stelsel, of liever naar de beginselen van elk der individuen die het ligchaam der regering uitmaken; of loopt zij aan den loiband, enner steeds de schoude, I maar minner verzigtde factie, die kriipt als men haar bekeert, maar dreigt, als men zich tegen haar verzetten durft? In het eerste geval zullen wij de regering bestriden, en haar door een reeks van daadzaken het schamrood op de wangen brengen (indien er ten minste nog blazen aan is) en haar zoo lang het onstaatkundige en onrechtvaardige van haar gedrag onder het oog brengen, tot dat zij eindelijk, zoo niet uit principe, dan toch uit andere beweegredenen, haar gedrag verandere. In het tweede geval, zullen wij evenzeer de regering bestriden en haagel tonen, dat tegenover die lastige factie een onderdeel der natie staat, dat ook aanspraak maken mag, om in aanmerking te komen; en haar niet de onderyinding der geschiedenis in de hand, laten beoordeelen, op wie de regering geblijven van gevaar het meest rekenen kan: op een hoop hongerige parastellen, die aan het vette der harde verstaand en gewoon, hunne vrienden tellen en schatten naar de gunsten en voordeelen, welke zij er uit trekken kunnen; bereid om hen met den bubal den huilt, te verlaten; zoodra de thermometer van gunsten en voor-

helzen bevestigen die, welke wij reeds hebben medegedeeld. De H. Stoel heeft categorisch geweigerd de grondslagen tot onderhandeling, welke de heer Rossi had voorgesteld, aan te nemen; van die zijde heeft de gezant geheel en al schipbreuk geleden. De concessien, welke dan ook, die hij verkregen heeft, zijn vrijelijk verleid door den generaal der Jesuiten. De Rossi heeft, in dit opzigt, noeh bevel noch raad willen geven. Alles doet gelooven dat het bericht van den *Massager*, van den 5, onnauwkeurig in de uitdrukkingen, de droevige voordeelen waarop de onderhandelaar zich, bij het behalen derselver, beroemde, niet overdreven heeft.

De congregatie waarvan gesproken is, en welke geroepen werd om haar advies uitbrengen over de door het fransche gouvernement, gedane aanvragen, is wel de congregatie der buitengewone kerkelijke zaken. Van de twaalf leden waaruit zij is zamengesteld, en wier namen wij hebben opgegeven om haar hoog gezag te doen kennen, waren er negen tegenwoordig. Zij hebben eenstemmig geoordeeld omtrent den zin van het antwoord te geven op de vragen, welke de heer Rossi aan den H. Stoel gedaan had.

De congregatie is den 12 juni vergaderd geweest. Een brief van den 18 heeft ons haar advies medegedeeld. In dien brief welke wij niet openbaar hebben gemaakt, werd tevens gesproken van een *congresso*, of *conferentie* en congregatie, welke de heer Rossi, weinig te vreden over het door ons aangehaalde besluit, verzoekt hebben. De brief van den 20, in den *Univers* medegedeeld, berichtte ons dat dit verzoek van den heer Rossi niet was ingewilligd.

De personen die ons uit Rome schrijven, zijn gewigtig, en gedoondachtig, en zoo voor het tegenwoordig, als ook toekomstig, volmaakt belangloos. Een brief van den 18 heeft ons haar advies medegedeeld. In dien brief welke wij niet openbaar hebben gemaakt, werd tevens gesproken van een *congresso*, of *conferentie* en congregatie, welke de heer Rossi, weinig te vreden over het door ons aangehaalde besluit, verzoekt hebben. De brief van den 20, in den *Univers* medegedeeld, berichtte ons dat dit verzoek van den heer Rossi niet was ingewilligd.

De personen die ons uit Rome schrijven, zijn gewigtig, en gedoondachtig, en zoo voor het tegenwoordig, als ook toekomstig, volmaakt belangloos. Een brief van den 18 heeft ons haar advies medegedeeld. In dien brief welke wij niet openbaar hebben gemaakt, werd tevens gesproken van een *congresso*, of *conferentie* en congregatie, welke de heer Rossi, weinig te vreden over het door ons aangehaalde besluit, verzoekt hebben. De brief van den 20, in den *Univers* medegedeeld, berichtte ons dat dit verzoek van den heer Rossi niet was ingewilligd.

De aartsbisschop Naud, heeft ter eere van den forst eenen maaltijd gegeven, waarbij alleen de aanzienlijkste onder de legitimisten aanwezig waren.

Den 23 zijn de vorstelijke personen te Aix aangekomen en den 24 naar Grouais voortgereisd.

NEDERLAND.

Eene vroedelijke hand heeft ons ter verschuwung een den handel medegedeeld, dat er sjuken van 25 ceats van Berliner zijl in omloop zijn. Zij dragen het jaartal 1826, zijn zeer kunstig en fraai gegoten. De klank echter is minder fijn en ook zijn zij iets kleiner dan de echte. Het beste middel om ze te erkennen is in het gewigt, daar deze valsche stukken merkbaar lichter zijn dan de echte. Wij vestigen hierop niet alleen de aandacht van het publiek, en van den handel, maar tevens die der autoriteiten.

ARNHEM, 30 Julij. Men verneemt, dat door Z. Exc. den minister van financien van Jan Hendrik Vermaat, te Wamel, concessie is verleend tot het aanleggen eener stoombootdienst, voor de overbrenging van goederen en passagiers, van hier over Huissen, Nijmegen, Tiel, naar de Hartogenbosch en terug, en dat deze dienst binnen kort zal worden geopend.

LATERE BERIGTEN.

Volgens correspondencien uit St. Domingo, zou de republiek Haiti niet alleen buiten magte zijn, deszelfs achterstallige verplichtingen jegens Frankrijk te voldoen, maar zal nog aversjaren lang niets van deszelfs schuld kunnen aflossen. Yengevolg van het volslagen gebrek aan wolk op het eiland.

In Bosnie, Bulgarije en Opper-Albanie hebben de grootste wanorden plaats gehad. De turken hebben de wreedste buitensporigheden jegens de christenen gepleegd.

Het saksisch gouvernement heeft strenge maatregelen genomen om, in dat land, de verbreiding der catholijke separatisten tegen te gaan.

De koning, de koningin en de kroonprins van Pruisen zijn den 28 op het kasteel Stolzenfels aangekomen.

Men heeft den moordenaar van den heer Leu van Ebersoll nog niet ontdekt.

De Julij-festiviteit te Parijs zijn zonder stoornis afgeloopen. De menigte heeft zich met vervoering naar het plein van de Louvre begeven om er het standbeeld van den hertog van Orleans te bezoeken, hetwelk met rouwkransen overdekt was.

Volgens algemeene geruchten zou het belgisch ministerie zamengesteld zijn uit de hh. Van de Weyer, D'Almeida, Dechamps, Boulet, Gillen, Kooph. en Nijverh., Malan, Stancien; d'Anethan, Justitie en Duzant's portie.

De *Monteur* behest echter de ordonnancien van benoeming nog niet.

Den 28 heeft aan de catholijke universiteit te Leuven de proefde plaats gehad van de candidaten in de theologie en het kerkelijk recht, welke de voorgaande week binnne theses verdedigd hadden. De apostolische Numerus, de bisschop van Gend, mgr. Gosselle en andere aanzienlijke personaadjes hebben deze plegtigheid bij. De geleerde professor Beelen heeft de plegtigheid door gene schitterende redevoering gesloten.

Strafzaken, behandeld voor het Kantongerecht te 's Bosch.

den 30 Junij.

J. K. voor het werpen van spijl op de publieke straat, in eens geldboete van f 2.50; bij onvermogen tot een dag gevangenis.

A. M. en H. v. V. voor het des nachts plaatsen van kruiwagens op de publieke markt, in eens geldboete van f 6. Bij onvermogen, te vervangen door twee dagen gevangenis.

M. v. H. waspgoed te hebben te droogen gehangen op Stads wal, in eens geldboete van f 3. Bij onvermogen een dag gevangenis.

Allen in de kosten van het proces.

Mengelwerk.

HET PROTESTANTISMUS IN DUITSCHLAND.

Het protestantsche Duitschland levert sedert het vierde eeuw een schouwspel op, dat allerbetroevendst geheeten mag worden. Eindlooze verdeeldheden, pogingen tot versening, even spoedig mislukt als aangewend, wijsgerige stelsels met veel geraas voortgebragt, doch dra weder vergeten,

godsdiensige leerbelijdenissen, van den eenen dag op den anderen verwisseld, de antichristen van stande allerwege een schrikwekkenden vooruitgang makende en op het punt om alle gemeedeten te overheerschen; ziedaar de schets van den toestand, waarin het protestantismus dat groote land gedempeld heeft, hetwelk zo magtig was, zoo lang het rond den apostolischen stoel geschaard stond, doch zoo zwak en magteloos zich vertoont, sedert de hervormers der 16e eeuw er verwarring en tweedragt gezaid hebben. In Engeland en de staten van het noordelijk Europa, heeft de hervorming insgelijks het zaad van verdeeldheid gestrooid, en het eerste heeft dijnen afval deerlijk geboet; maar in Engeland, zoo wel als in de andere genoemde staten, heeft het protestantismus, dank zij der rigting welke aan hetzelfde van den aanvang gegeven werd, zich weten te behoeden van vele der noodlottige gevolgen, welke het noodwendig na zich sleept. In Duitschland, daarentegen, heeft men het dadelijk na zijne vestiging zich zien werpen in duizenderlei buitensporigheden, welke zijnen val verhaast en het lot, den staat gebracht hebben van een verdelend en verdeeld, van een godsdiensige instelling zonder eenheid, eene kerk zonder eenige soort van banden. De geschiedenis van het protestantismus is de geschiedenis van duizenderlei afwisselingen, welke iedere geloofsbelijdenis noodzakelijk ondergaat, die aan de twistredenen der menigchen is overgelaten en niet beschermd wordt onder het schild van een vrijelijk erkend en vrijelijk aangenomen gezag. Die geschiedenis, echter, moet een einde hebben, want op het stuk van geloof zijn aan de weifelingen van den menschelijken geest zekere palen gesteld; en eenmaal breekt de dag aan, waarop het godsdiensig gebouw, in zijne grondslagen ondermijnd, instort, zonder dat eenige magt op aarde in staat zij, deszelfs val te verheden.

Wie ziet niet, dat het protestantismus vroeg of laat deelen zal in het lot van alle valsche godsdiensige genootschappen? Even als de ketten van de eerste tijden der kerk, zal het kortere of langere duur hebben; het protestantismus heeft drie eeuwen lang bestaan, het werk van Luther en Calvijn heeft denzelfden duur bereikt; niemand weet wanneer het zal ophouden de gods te zijn van een gedeelte van Europa; maar indien het waar is, dat een godsdiensig genootschap wil het den naam van kerk dragen, geloofspunten moet bezitten, welke dadelijk uit een gezet, en door al deszelfs leden aangenomen zijn, (dan) mag men veilig zeggen, dat reeds heeden het protestantismus opgehouden heeft in Duitschland te bestaan. Waar is het Lutherisch symbool? Waar dit te vinden? Geloofspunten er nog aan? Waar zijn de geloofsartikelen van het calvijnisme? Wat is erigeworden van den catechismus der evangelische kerk? Indien het immer bestaan heeft, zoo is het in de portefeuilles van den koning van Pruisen verheven, en zal er waarschijnlijk nimmer uit komen. Zoodat Duitschland, sedert nu twintig jaren, het schouwspel oplevert geener kerk, welke geen enkel godsdiensig stelsel van hare aanhangers voor te dragen heeft, of liggen, welke hun tegenrijdige geloofspunten voordraagt, even zeer van elkander verschillende als de dag van den nacht. En evenwel ver tegenwoordigt de evangelische kerk eene wettelijk ingestelde inrigting; dat is te zeggen: zij heeft haar leheer, hare eredienst, hare plegtigheden en gereed gemaakte standplaatsen voor de afgezondenen des oppergezags. Maar dat is alles, dat is niet noodig te vragen, wat het protestantismus onder hare hand is geworden, het is niet met gedaan, en is buiten magte iets te doen, ten einde aan hetzelfde een weinig leven terug te geven. Elk harer bedienaren, elk harer leden gelooft wat hij goedvindt; niemand heeft het regt hem van zijn geloof rekenschap te vragen. In een woord, de evangelische kerk is geworden als een ruim veld, waarop regeringloosheid zich op haar genak uitspreidt, zonder dat iemand haren voortgang kan stuiten, noch hare noodlottige gevolgen kan te keer gaan.

Indien er in Duitschland geene protestantsche kerk is, ontbreekt het er toch niet aan protestanten? Voorzeker niet, en zij zijn zelfs zeer talrijk. Maar men moet dit woord in deszelfs oorspronkelijken zin opvatten. Zoodra het te doen is om tegen het catholicismus den steen te werpen, deszelfs bedienaren te honen, deszelfs leerstukken te misvormen, o, dan worden de protestanten bij miljoenen geteld; dezelfde kreet rijst uit alle munden op, alle harten huigen zich onder den schandenvloed. Maar vraag aan die menschen, die zoo

